

Asia: VN/14758/2021

Ympäristöministeriön asetus rakennuksen ilmastaselvityksestä

1. Asetuksen yleinen palaute

a. Onko asetuksessa kuvattu arviointimenetelmä selkeä ja ymmärrettävä?

Muutosehdotus tai muu kommentti: [Arviointimenetelmä on selkeä, mutta kaipaisi tuekseen vielä yksityiskohtaisen laskentaohjeen]

b. Onko asetuksessa esitetty arviointimenetelmä mielestäsi tarpeeksi kattava, jotta se osaltaan tukee hiilineutraaliuden saavuttamista Suomessa?

Kyllä

c. Onko asetuksessa esitetty arviointimenetelmä mielestäsi sekä uusille että korjattaville rakennuksille?

Kyllä

d. Soveltuuko asetuksessa esitetty arviointimenetelmä mielestäsi käytettäväksi rakennuksen suunnittelun aikana ennen rakentamisluvan hakemista?

Kyllä

e. Muita yleisiä kommentteja:

Green Building Council Finland kiittää mahdollisuudesta lausua ilmastonmuutoksen hillinnan kannalta välttämättömästä lakiuudistuksesta, joka on linjassa muuallakin Euroopassa kehitettävän säädösohjauksen kanssa. Ehdotus täydentää olemassa olevaa rakennuslu-pavaiheen ohjausta ja mahdollistaa tulevaisuudessa rakentamisen kehittämisen ilmastoystävällisempään suuntaan ja kehittämistoiminnasta kilpailuedun saavuttamisen.

Ehdotetulla lainsäädännöllä on tärkeä tavoite edistää hankkeiden vähähiilisyttä. Lain-säädännön uskottavuuden ja hyväksyttävyyden kannalta on erittäin tärkeää, että eri kohteita arvioidaan yhdenmukaisesti ja vertailukelpoisesti. Luotettavalla arvioinnilla varmistetaan, että saatuja tuloksia voidaan aidosti käyttää hankkeiden investointipäätösten pohjana, jolloin saavutetaan tavoitteena oleva hankkeiden ohjaus kohti vähäpäästöisyyttä. Ilmastaselvityksestä puhuttaessa kyseessä on laajaa kompetenssia ja rakennusalan tuntemusta vaativa asiantuntijaselvitystyö, minkä takia on

tärkeää, että laskenta tehdään asiantuntijan toimesta ja rakennusvalvonnoilla on riittävät resurssit ilmastaselvityksien arviointiin.

Ilmastaselvityksessä esitetään hiilijalanjälkiarvioinnin lisäksi esitettävän arvio kohteen hiilikädenjäljestä. Hiilikädenjäljen arviointi on tärkeää, sillä rakennushankkeiden positiivisten vaikutusten välillä on suuria eroja. Kuitenkin on silmiinpistävä, että jokaisella lau-suntokierroksella hiilikädenjälkitekijöitä määritellään lisää. Vaikka esitetään, että hiilikädenjälkeä ei saa laskea yhteen hiilijalanjäljen kanssa eikä hiilikädenjäljelle tulla asetta-maan raja-arvoja, näemme, että ilmastaselvityksessä on annettu tarpeettoman suuri painoarvo tulevaisuuden mahdollisille tekijöille, joiden vaikutus ilmastomuutoksen hillintään on kiistelty.

Green Building Council Finland (FIGBC) on Suomen vaikuttavin ja laaja-alaisin kestävä rakennetun ympäristön yhteistyöverkosto. Green Building Council Finlandin tavoitteena on, että rakennettu ympäristö on keskeinen osa ilmastomuutoksen ratkaisua. Toimintamme vaikutus muodostuu osallistavasta yhteistyöstä sekä asiantuntijoidemme ja kansainvälisen verkostomme näkemyksestä. Tämänkin lausunnon laatimiseen on osallistettu 300:aa yritys- ja yhteisöjäsentämme.

Lisätietoja lausunnosta antavat johtava asiantuntija Miisa Tähkänen ja kehityspäällikkö Lauri Tähtinen

2. Kommentit asetusluonnoksen pykäliin

1 § Rakennuksen vähähiilisuuden arviointi

-

2 § Määritelmät

-

3 § Arvioinnin kohde

Tehdyt arviointialueen tarkennukset koskien maanalaisia rakenteita ovat selkeyttäviä ja osaltaan varmistavat, että kaikki rakennuksen nk. käyttöneliöt ovat rakennuksen vähähiilisuuden arvioinnin piirissä. Jako ei kuitenkaan ole täysin yksiselitteinen, vaan asetuksen ja perustelumuistion lisäksi tarvittaisiin yksityiskohtaisempi laskentaohje.

Tontilta purettavien rakenteiden purkamisen sisällyttäminen arviointiin on kannatettavaa, sillä kiertotalouden toteutumisen kannalta olisi tärkeää pyrkiä vähentämään purkamista sekä tuotteiden ja materiaalien kuljettamista. Näemme, että purkamisen hiilijalanjälki voitaisiin tietyissä tapauksissa sisällyttää rakennuspaikan hiilijalanjälkeen, kuten silloin, jos purkaminen on edellyttänyt asemakaavan muutosta (kaavoittajan vastuulla). Toisaalta purkaminen voitaisiin sisällyttää rakennuksen hiilijalanjälkeen silloin, kun purkaminen tehdään olemassa olevan kaavan puitteissa (rakennushankkeeseen ryhtyvän vastuulla).

Purkamisen hiilijalanjäljen arvioimista osana rakennuksen hiilijalanjälkeä puoltaisi myös se, että uudelleenkäytettävät rakennusosat saa arvioida päästöttömänä osaksi rakennusta. Tällöin olisi loogista, että myös ei hyödynnettävien osien purkamisen päästö laskettaisiin osaksi rakennuksen päästöjä. Joka tapauksessa rajaukseen tarvittaisiin selkeä ohje.

4 § Arviointijaksojen pituudet

Kannatamme yhtenäistä ja kansainvälisesti hyväksyttyä korkeintaan 50 vuoden arviointi-jaksoa kaikille rakennustyypeille. Arviointijakson pituuden kasvaessa arvioinnin spekulatiivisuus lisääntyy ja tulevaisuuden toimien painoarvo kasvaa, jolloin laskennan oikeellisuudesta ei voida olla enää varmoja.

Lyhyempi arviointijakso painottaa jo toteutuneita päästöjä materiaalinvalmistuksesta ja rakennustyömailta, jolloin ilmastaselvityksen ja tulevien raja-arvojen ohjausvaikutus on ilmastokannalta mahdollisimman suuri. Ilmastomuutoksen hillinnän kannalta on välttämätöntä keskittyä ilmastotoimiin, jotka vähentävät päästöjen muodostumista mahdollisimman pian.

5 § Arvioinnissa käytettävät tiedot

Pidämme kolmannen osapuolen verifiointin vaatimusta tuotekohtaiselle päästötiedolle todella tärkeänä. On olennaista, että laskennasta käytettävät tiedot ovat tuotespesifisiä tai ne sisältävät kansallisen päästötietokannan kanssa käytettävän varmuuskertoimen. Kuitenkin kansallisen päästötietokannan arvot perustuvat tyypillisesti käytettyihin tuotteisiin, jolloin harvinaisemmat tuontituotteet voivat saada tarpeetonta etua geneerisen datan käyttämisestä.

6 § Hiilijalanjäljen arviointi

Hiilijalanjäljenarviointi on pyritty asetuksessa esittämään yksinkertaisina kaavoina ja ymmärrämme tarpeen kuvata rakentamisen vaiheet yleistajuisesti. Kuitenkin laskentajauksen noudattaessa EN-standardin moduuliajattelua, olisi alan toimijoille intuitiivisempaa käyttää kaavojen esitystavassa tuttuja kirjain-numero-yhdistelmiä (A1-A3,..., B6, C1,...), esityksessä olevien GWP-vaihe-muotoilun sijaan.

7 § Rakennustuotteiden valmistus

Pidämme kestävänsä metsänhoidon vaadetta merkityksellisenä. Kuitenkin nykyiset puutuotteiden sertifiointijärjestelmät eivät ole sellaisenaan käyttökelpoisia rakentamistoimintaan, jossa tuote vaihtaa käsiä useita kertoja ennen kohteen käyttöönottoa. Lisäksi ”kestävästi hoidettu metsä” tulisi asetuksessa määritellä niin yksiselitteisesti, että sen todentaminen hankkeissa olisi mahdollista. Nykyinen asetus jättää liian paljon tulkinnanvaraa.

Rakennuspaikalta talteen otettujen uudelleenkäytettävien materiaalien päästöt-mysoletus on vaikuttava keino tehostaa kiertotaloutta. Kuitenkin tuotteita ja materiaaleja saattaa olla välttämätöntä testata rakennuspaikan ulkopuolella, minkä ei tulisi vaikuttaa rakennustuotteen oletettuun hiilijalanjälkeen. Tämä tulisi tarkentaa laskentaohjeessa.

8 § Rakennustuotteiden vaihdot

Laskentatapa on melko yksinkertaistava eikä sinänsä tue toiminnan kehittämistä vähäpäästöisemmäksi. Kuitenkin hyväksytään, että toiminnasta aiheutuvat päästöt ovat suhteellisen pieniä, ja vaikuttavan lainsäädännön mahdollistamiseksi on vakioitava tiettyjä elementtejä.

9 § Rakennus- ja purkumateriaalin käsittely

-

10 § Rakennus- ja purkumateriaalin loppusijoitus

-

11 § Kuljetukset

Laskentatapa on melko yksinkertaistava eikä sinänsä tue toiminnan kehittämistä vähäpäästöisemmäksi. Kuitenkin hyväksytään, että toiminnasta aiheutuvat päästöt ovat suhteellisen pieniä, ja vaikuttavan lainsäädännön mahdollistamiseksi on vakioitava tiettyjä elementtejä.

12 § Työmaatoiminnot

Laskentatapa on melko yksinkertaistava eikä sinänsä tue toiminnan kehittämistä vähäpäästöisemmäksi. Kuitenkin hyväksytään, että toiminnasta aiheutuvat päästöt ovat suhteellisen pieniä, ja vaikuttavan lainsäädännön mahdollistamiseksi on vakioitava tiettyjä elementtejä.

13 § Energian käyttö rakennuksessa

-

14 § Hiilikädenjäljen arviointi

Hiilikädenjäljen arviointi on tärkeää, sillä rakennushankkeiden positiivisten vaikutusten välillä on suuria eroja. Kuitenkin on silmiinpistävä, että jokaisella lausuntokierroksella hiilikädenjälkitekijöitä määritellään lisää. On positiivista, että hiilikädenjälkeä ei saa laskea yhteen hiilijalanjäljen kanssa eikä hiilikädenjäljelle tulla asettamaan raja-arvoja, sillä tekijät ovat luonteeltaan melko spekulatiivisia. Kuitenkin näemme, että ilmastaselvityksessä on annettu tarpeettoman suuri painoarvo tekijöille, joiden vaikutus ilmastomuutoksen hillintään on kiistelty.

15 § Uudelleenkäyttö ja kierrätys

-

16 § Hyödyntäminen kierrätyspolttoaineena

-

17 § Hyödyntäminen polttolaitoksessa

-

18 § Ylimääräinen uusiutuva energia

-

19 § Hiilivarasto

-

20 § Karbonatisoituminen

-

21 § Istutettava puusto

Rakennetun ympäristön puuston lisääminen on ilmastotoimena vaikuttava ja tarpeellinen. Kuitenkin nykyisessä menetelmässä vaikuttaa olevan epäsymmetriaa puuston suhteen: puiden kaatamisesta ei rangaista, mutta puiden istuttaminen kannattaa. Tulisiko vanhat puut raivata uusien tilalta?

22 § Ilmastaselvityksen laadinta ja päivittäminen

Ilmastaselvitys tulisi päivittää käyttöönottoaiheessa, mikäli rakennushankkeen aikana on tehty muutoksia suunnitelmiin. Käytännössä hankkeita aina kehitetään rakentamisen aikana, joten selvyyden vuoksi olisi hyvä, että laskenta olisi aina päivitettävä käyttöönoton yhteydessä. Laskentaohjeessa tulisi yksiselitteisesti kuvata, minkälaiset muutokset aiheutavat tarpeen laskennan tarkastamiselle.

Vähähiilisuuden toteutuminen on esitetty varmennettavan vastaavan mestarin tai muun rakennusvaiheen vastuuhenkilön kuittauksena. Vaikka onkin hyvä, että pääurakoitsija vakuuttaa toteuttaneensa hankkeen suunnitelmien mukaisesti, ei kuittaus yksin riitä varmistamaan, että ilmastaselvitys todella vastaa toteutunutta kohdetta. Laadunvarmistusta varten olisi kehitettävä muita mekanismeja, kuten pätevyysvaatimus, kolmannen osapuolen verifiointi tai pistokoekäytäntö.

23 § Ilmastaselvityksen sisältö

Selvyyden, vertailtavuuden ja luettavuuden kannalta esitämme, että tulokset esiteltäisiin EN-standardin mukaisesti jaoteltuna ja sen mukaisessa järjestyksessä.

Pinta-alana käytetään lämmitettyä nettoalaa, joka on linjassa energiaselvityksen kanssa, mutta jota käytetään harvoin muissa yhteyksissä. Olisi hyvä, että pinta-ala laskettaisiin samalla tavalla muiden pohjoismaiden kanssa.

24 § Vähähiilisuuden tulosten esittäminen ilmastaselvityksessä

-

25 § Arvioinnin tulosten kohdistaminen eri käyttötarkoituksille

-

Tähtinen Lauri
Green Building Council Finland

Tähkänen Miisa
Green Building Council Finland